

RECENZÍÓ

DOI: 10.17165/TP.2017.1-2.19

Langerné Buchwald Judit: Alternatív pedagógiai tanulmányok. Alternatív pedagógiák a neveléstudományi irodalom, a sajtó, a gyakorlat és a pedagógusok tudásának tükrében

Celldömölk, 2017. 206 p. ISBN 978 963 12 77661

A közelmúltban jelent meg Celldömölkön Langerné Buchwald Judit *Alternatív pedagógiai tanulmányok. Alternatív pedagógiák a neveléstudományi irodalom, a sajtó, a gyakorlat és a pedagógusok tudásának tükrében* című tanulmánykötete a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával (2017. 206 p. ISBN 978 963 12 77661). A Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézetének kutatója már korábbi tanulmányaiban is írt az alternativitás értelmezési lehetőségeiről, a reform- és alternatív pedagógiák szerepéről a pedagógusképzésben, valamint a reformpedagógiai iskolakoncepciók neveléstudományi szakirodalomban és a sajtóban betöltött szerepéről.

A most megjelent tanulmánykötet a szerző 10 évi kutatómunkáját összefoglaló mű, amelyet a szakmai lektor egyaránt ajánl érdekes olvasmányként az alternatív pedagógiák iránt érdeklődők számára, illetve tudományos műként kutatók részére.

A szerző által választott téma aktuális napjainkban is, mivel, ahogy a bevezetőben is említi, a kezdeti érdeklődés után nagymértékben csökkent az alternatív pedagógiai törekvéseket bemutató, elemző, értékelő tanulmányok száma.

Az oktatás reformjáról gyakran beszélünk, cél a gyermekközpontúság, azonban az osztálytermekbe lépve a frontális munkát sejtető, egymás mögé állított padok rendje fogad ma is bennünket. Generációk sora nőtt már fel az iskolában, mindig új és új tanítási, tanulási, nevelési módszerek kerültek kipróbálásra, de az alternatív pedagógiai törekvések mégsem tudnak hosszan gyökeret verni iskolarendszerünkben.

A kötet négy, egymástól különálló fejezetre tagolódik. A szerző először tisztázza a témához kapcsolódó alapfogalmakat, történeti kontextusba helyezve a 20. század első felétől napjainkig. Feltárja röviden a neveléstudományi szakirodalom fogalomhasználatát, tisztázza az alternativitás, a reform-

, és az alternatív pedagógia fogalmát a hazai szakirodalom alapján. Összehasonlítja a fogalmak értelmezését a 20. században megjelent Pedagógiai Lexikonokban.

A második részben, mintegy 100 oldalon keresztül forrásfeltáró kutatómunka eredménye olvasható. Rövid hazai történeti áttekintést követően külföldi és hazai alternatív iskolai programokat mutat be a szerző, a neveléstudományi szakirodalom vélekedéseit összevetve a sajtóban megjelenő kritikákkal, leggyakrabban német nyelvű forrásokra támaszkodva. A tanulmányok kiemelt jelentősége, hogy a külföldi és a hazai források alapján reálisan elemezve egymás mellé állította a szerző a koncepciók pozitívumait és negatívumait is. Az összegzésekben megpróbálja felkutatni a szerző annak az okát, hogy miért nem lettek népszerűek és terjedtek el széles körben ezek a programok.

A tanulmányokban a hazánkban is a pedagógiai gyakorlatban kipróbált külföldi pedagógiai koncepciók köréből négyet mutat be a szerző. A magyar alternatív pedagógiai törekvések közül az 1985-ben Törökbálinton indított iskola alapításával párhuzamosan kezdődő, Zsolnai József által létrehozott, *Értékközvetítő és képességfejlesztő programhoz* kapcsolódó iskolahálózatot emelte ki. A tudományos kutatáson alapuló, a Nemzeti Alaptanterv műveltségterületeihez igazodó program számos lehetőséget kínál a diákoknak saját tehetségterületeik

felfedezésére, fejlesztésére. A tanulmánykötet egyik legrészletesebben kidolgozott része az ÉKP-ról szóló szakirodalmi források teljes körű összegzése, amely kiterjed a külföldön, német nyelven megjelent tanulmányokra is, valamint a magyar sajtóban akkoriban nagy visszhangot kiváltott, nem mindig a program szakmai részéhez kapcsolódó személyes csatározásokra. Nagy hangsúlyt kapott a Waldorf-pedagógia is ebben a részben, melyet most az olvasó egyaránt megismerhet történeti, pedagógiai, pszichológiai és nem neveléstudományi aspektusból is. A sajtóban megjelent írásokat a szerző széles körűen összegyűjtötte, részletesen bemutatja, elkülönítve tárgyalva a pozitívan értékelő cikkeket a kritizáló cikkektől, valamint a koncepciót érintő vitáktól, kiemelve a keresztény kritikusok véleményét.

A harmadik rész, érdekes témát vet fel. Az idegennyelv-oktatás gyakorlatát mutatja be röviden az alternatív koncepciókban. Hazai vonatkozásban a Waldorf-pedagógia, és az *Értékközvetítő és képességfejlesztő program* fordított kiemelt figyelmet a gyerekek nyelvtanulására.

A záró részben a szerző saját kutatását mutatja be, melynek keretében 120 pedagógus alternatív és reformpedagógiákra vonatkozó ismereteit, nézeteit, véleményét tárta fel és elemezte. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a pedagógusok több alterna-

tív koncepcióval találkoztak már tanulóik során, de ismereteik nem elég mélyek.

A kötet végén a szerző megoldásjavaslattal is él: szükségesnek látja pedagógusképzés és a pedagógus-továbbképzés keretében nagyobb hangsúlyt kellene fektetni az alternatív és a reformpedagógiák megismerésére annak érdekében, hogy a hatékony módszereket be tudják építeni a gyakorlatba.

A tanulmánykötet tudományos, népszerűsítő, és emellett komoly hazai és külföldi szakirodalmi hivatkozásokat tartal-

maz, kritikai szemléletmódot tükröz. A kötet gazdag, sokrétű, arról győzi meg az olvasót, hogy sokan, sokféleképpen gondolkodnak az alternatív pedagógiai törekvésekről. Az biztos azonban, hogy oktatás eredményesebbé tételének egyik kulcsa az alternatív pedagógiai törekvésekben lehető fel, csak meg kell találnia a helyét napjaink köznevelési rendszerében. A kötet a téma szintetizáló összefoglalása, gondolatébresztő mű, mely rávilágít arra, hogy napjaink pedagógiai módszerei nem lehetnek eredményesek a múlt elméleti ismeretei és gyakorlati tapasztalatai nélkül.

BENCÉNÉ FEKETE ANDREA¹

---

¹ egyetemi docens, oktatási dékánhelyettes, tanszékvezető, Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Neveléstudományi Intézet, *fekete.andrea@ke.hu*